

ปรับธุรกิจให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ... ปีมังกรหรือปีไหน ๆ ก็ไม่ต้องกลัวขง

โดย ดร.รักษ วรรกิจโกศาทร

กรรมการผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ผ่านเทศกาลตรุษจีนมาแล้ว ในที่สุดเราก็เข้าสู่ปีมังกรอย่างเป็นทางการเสียทีนะครับ ตามประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนในช่วงปีใหม่จีนแบบนี้ หลายๆ ท่านก็อาจจะไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอพรให้เป็นสิริมงคล หรือท่านที่มีความเชื่อเรื่องปีชงก็อาจจะทำบุญเสริมดวงชะตาเพื่อความสบายใจ แต่นอกเหนือจากการขอพรหรือทำบุญแล้ว ผมมองว่าสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชีวิตหรือธุรกิจของท่านประสบความสำเร็จ คือการเตรียมความพร้อมให้รอบด้าน โดยหนึ่งในนั้นคือการปรับการดำเนินธุรกิจให้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน โดยเฉพาะการลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นประเด็นหลักที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญ ซึ่งผู้ประกอบการในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในกิจการที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง ต้องเผชิญแรงกดดันจากทุกทิศทุกทาง ดังนี้ครับ

แรงกดดันจากผู้บริโภค : ธุรกิจต้องโปร่งใส ไม่ฟอกเขียว

ผลสำรวจล่าสุดของ Euromonitor ในปี 2566 พบว่ามีผู้บริโภคถึง 64% ที่พยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือเข้าสู่แนวทางของความยั่งยืน โดยพฤติกรรมที่ผู้บริโภคแสดงออกมากที่สุด 3 อันดับแรก ด้วยสัดส่วนเกือบ 60% ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ลดการใช้พลาสติก ลดขยะอาหาร และรีไซเคิลของใช้ ขณะเดียวกันก็มีผู้บริโภคกว่า 30% ที่พยายามลดการปล่อยคาร์บอน และเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคเริ่มตระหนักว่าลำพังการเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเพียงอย่างเดียวยังก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ค่อนข้างจำกัด การแก้ปัญหาที่ได้ผลต้องแก้ไขในสเกลที่ใหญ่ขึ้น ผู้บริโภคจึงหันมาเรียกร้องให้ภาคธุรกิจแสดงความรับผิดชอบมากขึ้นและจริงจังขึ้น

นอกจากนี้ ด้วยสภาพเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน อีกทั้งค่าครองชีพของผู้บริโภคก็สูงขึ้นจากปัญหาเงินเฟ้อ ทำให้ผู้บริโภคเผชิญความท้าทายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีต่อโลก โดยมีผู้บริโภคถึง 41% ที่ระบุว่าการที่สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีราคาสูงทำให้เป็นอุปสรรคในการเข้าถึง ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันจึงหันกลับมาตั้งคำถามว่าแล้วภาคธุรกิจกับภาครัฐได้ทำอะไรเพื่อโลกที่ดีขึ้นบ้างหรือยัง เพราะสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการคือการลงมือทำเพื่อโลกอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงการฟอกเขียว (Greenwashing) หรือการกล่าวอ้างว่าสินค้าหรือบริษัทของตนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยไม่ได้ลงมือทำจริง แต่ผู้บริโภคต้องการความโปร่งใสและมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ โดยผู้บริโภค 19% ระบุว่าไม่เชื่อที่ผู้ผลิตกล่าวอ้างว่าสินค้าของตนผลิตอย่างยั่งยืน ภาคธุรกิจจึงต้องให้ความสำคัญกับทั้งการปรับเปลี่ยนกระบวนการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และการเปิดเผยข้อมูลให้ผู้บริโภคได้รับทราบ

มาตรการในต่างประเทศ : ตลาดจะหดแคบลงเรื่อยๆ หากไม่ปรับตัว

นอกจากกระแสตื่นตัวของผู้บริโภคแล้ว สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อภาคส่งออกโดยตรงคือมาตรการของประเทศคู่ค้า ซึ่งมาตรการที่ถูกกล่าวถึงบ่อยมากในปีที่ผ่านมาคงหนีไม่พ้น**มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism : CBAM)** ของ EU ที่เริ่มบังคับใช้ไปตั้งแต่เดือน

ตุลาคม 2566 โดยผู้นำเข้าสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนสูง 6 ประเภท (ซีเมนต์ กระแสไฟฟ้า ปุ๋ย เหล็กและเหล็กกล้า อะลูมิเนียม และไฮโดรเจน) เข้าไปใน EU ต้องรายงานปริมาณการปล่อยคาร์บอน (Embedded Emissions) ทั้งทางตรง (Direct) และทางอ้อม (Indirect) ของสินค้านั้น และตั้งแต่วันที่ 2569 ผู้นำเข้าจะต้องจ่ายภาษีคาร์บอนด้วยการซื้อใบรับรอง CBAM ตามปริมาณการปล่อยคาร์บอนส่วนเกินของสินค้าที่นำเข้า

ขณะเดียวกันอีกหนึ่งคู่ค้าสำคัญของไทยอย่างสหรัฐฯ ก็กำลังผลักดันร่างกฎหมาย **Clean Competition Act (CCA)** ที่มีเนื้อหาคล้ายกับ CBAM ของ EU เช่นกัน โดยร่างกฎหมาย CCA ฉบับที่สมาชิกวุฒิสภาสหรัฐฯ เพิ่งเสนอเข้ามาใหม่ในเดือนธันวาคม 2566 ยังมีเนื้อหาคล้ายร่างฯ เดิมที่เคยเสนอเข้ามาก่อนหน้านี้ กล่าวคือ สินค้าที่กำหนด เช่น เชื้อเพลิงฟอสซิล ปุ๋ย ไฮโดรเจน ซีเมนต์ เหล็กและเหล็กกล้า อะลูมิเนียม กระจก กระดาษ และเยื่อกระดาษ และเอทานอล ทั้งที่ผลิตในสหรัฐฯ และที่นำเข้าจากต่างประเทศจะต้องรายงานข้อมูลปริมาณการปล่อยคาร์บอนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนสูงกว่าค่าเฉลี่ยจะต้องจ่ายภาษีตามปริมาณคาร์บอนที่ปล่อยเกินตั้งแต่วันที่ 2568 สำหรับสินค้าที่ผลิตในสหรัฐฯ และปี 2570 สำหรับสินค้านำเข้า นอกจากนี้ หลังจากกฎหมายเริ่มมีผลบังคับใช้ จะมีการขยายขอบเขตให้ครอบคลุมถึงสินค้าสำเร็จรูปที่ใช้สินค้าภายใต้ CCA เป็นวัตถุดิบ รวมทั้งจะค่อยๆ ลดเพดานการปล่อยคาร์บอนลงปีละ 2.5-5% และเพิ่มอัตราภาษีที่เรียกเก็บขึ้นทุกปี เพื่อกดดันให้ผู้ผลิตสินค้าลดการปล่อยคาร์บอนลง

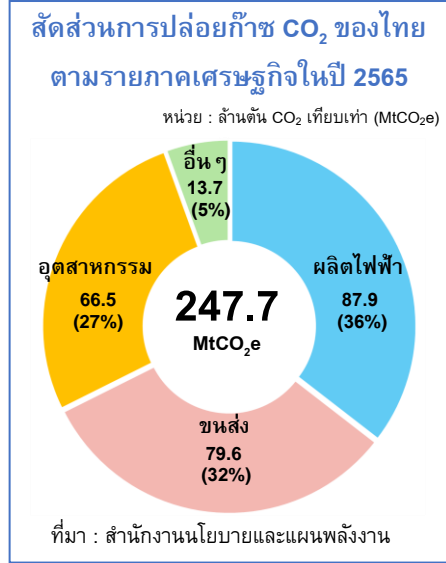
นอกเหนือจาก EU และสหรัฐฯ แล้ว ยังมีอีกหลายประเทศที่อยู่ระหว่างพิจารณาจะนำมาตรการในลักษณะเดียวกันมาใช้ โดยเมื่อวันที่ 1 ก.ค. 2566 ออสเตรเลียได้ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการปกป้องสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้โรงงานขนาดใหญ่ในออสเตรเลียที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) มากกว่าปีละ 1 แสนตัน ต้องจัดทำเป้าหมาย (Baselines) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้สอดคล้องกับเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศลง 43% ภายในปี 2573 และเป็นศูนย์ภายในปี 2593 ดังนั้น เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างผู้ผลิตในออสเตรเลียกับผู้ผลิตจากต่างชาติ ออสเตรเลียจึงเตรียมเรียกเก็บภาษีคาร์บอนจากสินค้านำเข้า โดยจะเริ่มบังคับใช้กับสินค้าเหล็ก เหล็กกล้า และซีเมนต์ คาดว่าจะสรุปรายละเอียดของมาตรการดังกล่าวได้ภายในเดือนตุลาคม 2567

ผมเชื่อว่าคงมีผู้ประกอบการบางท่านที่เคยมีความคิดว่า ‘หากกฎระเบียบของประเทศไหนยุ่งยากนักเราก็ไม่ต้องขายให้ประเทศนั้น แล้วหันไปขายให้ประเทศที่กฎระเบียบไม่เข้มงวดขนาดนั้นก็ได้อ’ แต่ท่านทราบไหมครับว่าประเทศที่เป็นกำลังซื้อหลักของโลก ประชากรมีรายได้สูง ที่ท่านสามารถขายสินค้าได้ Margin ดี ต่างก็เป็นประเทศที่มีหรือกำลังจะมีการจัดเก็บการเก็บภาษีคาร์บอน (Carbon Tax) และ/หรือระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emissions Trading Systems : ETS) ทั้งสิ้น ในขณะที่ประเทศที่ยังไม่มีแผนจะใช้มาตรการเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่ผู้ประกอบการไทยไม่คุ้นเคยและมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง หากเรายังยืนยันว่าจะไม่ปรับตัวให้เข้ากับวิถีของความยั่งยืน ก็เท่ากับว่าเรากำลังปิดประตูปฏิเสธลูกค้าชั้นดีไปที่ละราย จนสุดท้ายจะแทบไม่เหลือลูกค้าเลย

แรงกระตุ้นจากภาครัฐ : ไทยเตรียมเก็บภาษีคาร์บอนในประเทศ

การที่ประเทศไทยตั้งเป้าความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี 2593 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero GHG Emissions) ภายในปี 2608 จึงต้องมีแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) จะพบว่ามาจากการผลิตไฟฟ้า

มากที่สุดถึง 36% รองลงมา คือ ภาคขนส่ง และภาคอุตสาหกรรม ตามลำดับ แนวทางการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของไทยจึงเป็นการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนในการผลิตไฟฟ้าให้ได้อย่างน้อย 50% ส่วนในภาคขนส่งมีการตั้งเป้าให้เปลี่ยนไปใช้ยานยนต์ไฟฟ้า และเพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคหันมาผลิตและเลือกซื้อรถยนต์ไฟฟ้าที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ ภาครัฐจึงมีมาตรการทั้งการเก็บภาษีจากรถยนต์ที่ปล่อยคาร์บอนสูงและการอุดหนุนยานยนต์ไฟฟ้าที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ โดยมีการ**ปรับเปลี่ยนภาษีสรรพสามิตรถยนต์และรถจักรยานยนต์**จากเดิมที่เรียกเก็บตามปริมาณความจุของกระบอกสูบ มาเป็นการเก็บตามปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ตั้งแต่ปี 2559 ซึ่งอัตราภาษีดังกล่าวจะมีการปรับเปลี่ยนทุก 2-3 ปี โดยลดอัตราภาษีลง

สำหรับรถยนต์ที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์น้อยลงหรือปรับขึ้นอัตราภาษีสำหรับรถยนต์ที่ยังไม่สามารถลดการปล่อยได้ เพื่อผลักดันให้ผู้ผลิตเร่งผลิตรถยนต์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อีก 27% ที่มาจากภาคอุตสาหกรรม จึงต้องมีกลไกอื่นเพิ่มเติม ซึ่งปัจจุบันกรมสรรพสามิตร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) หรือ TGO รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ระหว่างพิจารณาแก้ไขภาษีคาร์บอน 2 แนวทางที่ต้องดำเนินการควบคู่กัน คือ **การเก็บภาษีคาร์บอน (Carbon Tax) และระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emissions Trading Systems : ETS)** เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการ CBAM ของ EU ซึ่งจะทำให้ภาษีที่ผู้ประกอบการชำระในประเทศแล้วสามารถนำไปใช้ในต่างประเทศได้ด้วย โดยตั้งเป้าจะดำเนินการให้เสร็จก่อนปี 2569 ที่ EU จะเริ่มเก็บค่าธรรมเนียม CBAM ทั้งนี้ ร่างกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีความคืบหน้าไปเกินครึ่งและคาดว่าจะมีการเผยแพร่ร่างฯ ฉบับแรกได้ภายในไตรมาสแรกของปี 2567 คือ **พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** หรือที่เรียกกันว่า พ.ร.บ. โลกร้อน ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดกิจกรรมหรือการทำธุรกิจที่สร้างมลภาวะและปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมาก โดยจะกำหนดให้ทุกฝ่ายต้องแจ้งปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อจัดทำฐานข้อมูลก๊าซเรือนกระจกของประเทศ หากไม่รายงานหรือรายงานข้อมูลเท็จจะมีค่าปรับ ผู้ประกอบการโรงงานที่อยู่ในข่ายปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงจึงต้องเตรียมตัวจัดเก็บและรายงานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อเป็นข้อมูลให้ภาครัฐนำไปออกมาตรการต่างๆ เช่น ภาษีคาร์บอน ต่อไป

เมื่อเทรนด์ธุรกิจทั่วโลกต่างมุ่งไปสู่การเป็นกิจการสีเขียวที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ แม้กระทั่งในประเทศไทยเอง ก็กำลังจะเก็บภาษีคาร์บอนจากสินค้าที่ผลิตในประเทศ จึงไม่เหลือเวลาสำหรับความลังเลใจใดๆ อีกแล้วครับ แทนที่จะปล่อยเรื่องนี้ไว้เป็นปัญหาเหมือนเป็นนิซงที่ต้องลุ้นว่าปีนี้จะมียะไรใหม่ สู้ทำนริบเตรียมความพร้อมโดยการปรับเปลี่ยนธุรกิจของท่านให้ Green ขึ้น ยิ่งขึ้นขึ้น ท่านก็จะรักษาโอกาสทางการค้าไว้ได้โดยไม่ต้องห่วงว่าปีนี้จะชงหรือไม่อีกต่อไป

Disclaimer : ข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏ เป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และการเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจเท่านั้น โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยจะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการที่มีบุคคลนำข้อมูลนี้ไปใช้ไม่ว่าโดยทางใด